

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Gymnázium, Šternberk, Horní nám. 5
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0218CZ.
Šablona	I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské gramotnosti
Označení materiálu	VY_12_INOVACE_Pap26
Vypracoval(a), Dne	Mgr.Petr Papica,11.3. 2013
Ověřeno (datum)	5.4.2013
Předmět	Český jazyk
Třída	2.A
Téma hodiny	Jakub Deml
Druh materiálu	Pracovní list + prezentace
Anotace	Texty Jakuba Demla. Otázky.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

? Přečti si ukázky z různých knih Jakuba Demla a pokus se popsat, jakým autorem je Jakub Deml.

? Urči, které pasáže jsou lyrické a které jsou epické.

? Urči, které z ukázek jsou prózou a které z nich jsou poezií.

? Urči, jaké motivy jsou v knize Pro budoucí poutníky a poutnice.

PRO BUDOUCÍ POUTNÍKY A POUTNICE

V noci z prvního na druhého dubna 1913 zjevila se mi ve snách moje zvěčnělá Sestra a pravila: "Pokoj s tebou bratře; hle, dlaň pravice mé: polož na ni všechnu svou hořkost, všechn svůj žal i smutek samoty své."

A já odpověděl: "Sestřičko předrahá, na to stačí, kdo ještě neumřel."

I řekla sestra: "Dej mi nésti, co tě nejvíce tíží."

A já odpověděl: "Radost."

I řekla sestra: "Té že nikdo nechce?"

A já odpověděl: "Nikdo, Sestřičko."

V tom jsem procítl – byly dvě hodiny po půlnoci – a vidím, že nemám lože ani rozestláno a že jsem usnul u stola, složiv ruce a hlavu na tuto knihu.

"A dle světa nesuď mne, nýbrž dle srdce svého"

A já budu tak smělym, že vyvrátím Váš filosofický systém. Nuže. Kdybychom měli dostatek peněz, chybělo by nám mnoho jiných věcí: 1. některé poznání, 2. některá radost, 3. některá kniha neb obraz, 4. mnohá věta byla by nám hádankou a mnohá kniha legendou, 5. uvarovali bychom se mnohého bolu, jehož potřebujeme jako soli, 6. neznali bychom ohromné ceny peněz, 7. nepřijímali bychom svých hostí ve snu, což jest více nežli tento život, atd. atd. Šťastná jest Vaše samota, blahoslavený Váš smutek, neb jen tak nalézá člověk sebe a tím bohatství nad bohatství. Dala byste svůj smutek za sto tisíc zlatých? Já rovněž ne. A pak! což nemění se každá naše drahocenná myšlenka v chléb, teplo, přístřeší a ve stříbro i zlato? Můžeme o tom pochybovati? Jen to uvažte. Největším ze všech mých darů, kterých se mi dostává jest má řeč, můj mateřský jazyk. Nepíšu, nemluví, nýbrž sním o tom, co jsem dostal; raději bych byl hudebním skladatelem, raději bych byl malířem. Ale i můj úřad jest závidění hodným. Jsem strážcem královských pokladů.

Není třeba, aby každý rozuměl "Hradu Smrti"; ti, kterým jest třeba takové útěchy, porozumí (a snad to bude někdo až za 100 let) – stačí zajisté, rozumí-li laskavý čtenář "Hradu života", ať jest napsán, či nikoli. Smutek jest čímsi provizorním, radost jest čímsi provizorním: ví Bůh, proč jsme trpěli jak zvíře, které

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

přivázali ke kůlu a zbili a zkopali a poplivali – a ono, nemá tvář, vydávalo jen stony, nikoli slova lidská, nikoli věty článkované, nikoli báseň, nikoli povídku, nikoli novinářskou zprávu, nikoli společenskou řeč – nýbrž cosi tak podivného, jako knížky Jakuba Demla...

Já nevím, čím vlastně jest smutek pro lidi jiné, ale pro mne není ničím jiným než tmavou barvou, jaké používali staří mistři na svatých obrazech, aby tak vystoupil nějaký paprsek, na příklad z dlaně Hospodinovy, anebo z Boku Ježíšova, anebo aby viděti bylo "Eliášovo světlo" některé hlavy... Já nevím, čím jest smutek pro lidi jiné, ale pro mne není ničím jiným než temným, basovým doprovodem nejvyšších sopránů. Já nevím, čím jest smutek pro lidi jiné, ale pro mne jest I. temným hvozdem, v němž jásá drobný zpěváček, ukrytý lidským zrakům a radující se, že neseje, ani nežne, ani neshromažďuje do stodol; II. jezerem v tomto slzavém údolí, avšak jezerem, které za dne zrcadlí krásu strání a vůkolních měst, a v noci taneční rej hvězd; III. sněhem a mrazem a bouří, kterýchžto věcí potřebuje Země, aby si oddechla a na původní svou svěžest se připravila; IV. poučením, že tady vidíme všechno jen v zrcadle a v podobenství; V. výzvou, abychom ani v nejvyšším štěstí nechtěli stavěti "tři stánky: tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden", nýbrž abychom pokorně zas sestoupili s Hory Blaha, mlčky a v samotě a v modlitbě vyčkávající toho pravého Utěšitele, Ducha pravdy: výsměchu a umučení... Tak vidíte, dobrá Paní, že to s mým smutkem není tak zlé, ba když sám dlouho nepřichází, posílám pro něj a vyplňuji před ním propasti a místa křivá činím rovnými, aby se mu lépe kráčelo, mému drahému Smutku.

Pieta

Zas neěstí svých slyším růsti trávu
a k pokání se hříšná duše má již hotová:
dřív kde kdo proti mně byl v právu,
teď všeho práva skládám v rým,
hle, okovy.

Komu pak los méně stkvoucí
padl, aspoň pro budoucí
poutníky a poutnice
urovnávej silnice.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

? Přečti si nahlas ukázkou z knihy Miriam a popiš, jak na tebe působí rytmus v této básni.

? Najdi v životopise Jakuba Demla, kdo je ta záhadná sestra, ke které v roce 1913 mluví.

MIRIAM

Jest venku tma, sestřičko?

— Veliká tma, bratříčku.

Uhni kousínek, podívám se sám, sestřičko. — Ale jak jsi se to dívala, vždyť vidím hvězdy, sestřičko?

— Jak jsem se dívala? Jakž jinak, leč dle tvého slova, bratříčku? — A mnoho hvězd vidíš?

Tak mnoho, sestřičko! — nikdy jsem jich tolik neviděl!

— Co to povídáš, bratříčku? což pak jsi nehleděl v noci na nebe?

Hleděl, hledával, sestřičko, ale ne tak pozorně a dosud nikdy nebylo nebe tak čisté.

— Není-li mrakův a mlh, nebe jest vždycky čisté, bratříčku.

Jsou-li oči tvoje jako slovo tvé, sestřičko...

— Proč se tak na mne díváš, bratříčku?

Protože si nemohu na tebe vzpomenout, sestřičko.

— Překáží ti můj závoj, bratříčku?

Můj, můj mi překáží, sestřičko!

— Jaký jest tvůj závoj, bratříčku?

Dlouho jsem zíral do tmy, sestřičko.

— Hleď na mé ruce, bratříčku.

Jsou daleko, sestřičko.

— Překážíjí ti moje rukavičky, bratříčku?

Moje, moje, sestřičko!

— Jaké jsou tvoje rukavičky, bratříčku?

Krvavé, sestřičko.

— Pomohu ti je sundati, bratříčku.

Umyj si ruce, sestřičko.

— Ještě ti něco vadí, bratříčku?

Vidím tě, sestřičko.

— Mnoho-li hvězd jest nyní na nebi, bratříčku?

Všecky, sestřičko: minulé i budoucí.

— Žádná nezemřela, bratříčku?

Žádná ani nestůně, sestřičko.

— Není ti zima, bratříčku?

Malounko, sestřičko.

— Podej mi ruce, bratříčku.

Nesud' je jinak, než dle srdce svého, sestřičko.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

— Není na nich skvrny, bratříčku.

Mohou vzítí cokoliv čistého, sestřičko?

— I moje srdce, bratříčku.

Sestřičko, Sestřičko...

— Co chceš, bratříčku?

Na něco si vzpomínám...

— Nač, bratříčku?

Na několik krásných věcí...

— Na které, bratříčku?

Na dvě světla, která jsem viděl v noci.

— Jaká byla, bratříčku?

Jako dvě lampy u Božího Hrobu.

— Bylo v nich ticho, bratříčku?

Ticho, sestřičko, jako ten den, kdy Bůh stvořil rostliny.

— Bylo v nich světlo, bratříčku?

Světlo, sestřičko, jako v úsměvu Panny Marie.

— Viděl's je dlouho, bratříčku?

Celou noc a celý den...

— Jak jest to možno, bratříčku?

Hvězdy zapadly, slunce zapadlo, ale ty lampy nezapadly.

— A kde jsou, bratříčku?

To Ti pošeptám, sestřičko...: Jsou zcela blízko...

— Kam se to díváš, bratříčku?

Na svět, sestřičko.

— A co hledáš, bratříčku?

Je-li ještě někde kousínek tmy, sestřičko.

— Nač ji potřebuješ, bratříčku?

Nemohu se na ni upamatovat...

— Na tmou, bratříčku?

Na tmou, sestřičko.

A — ach, sestřičko.

— Co je ti, bratříčku?

Prosím, podepři mne, sestřičko...

— Co se ti stalo, bratříčku?

Ráj jsem viděl, sestřičko!

— A jaké to tam jest?

Viděl jsem, jak jabloň vyšla z ruky Boží... slito květův — oh, více mne podepři, sestřičko, i ve vzpomínce omdlévám — slito květův: bělostných jak Tělo Páně — Maria Panna — ah, ah: prosím: více mne podepři, sestřičko...

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

— Ty pláčeš?!

Ježíši, Maria — svatá Alžběto — Bože! Ach, Bože můj! Bože můj! Bože můj!! —

— Bratříčku...!

Sestřičko...!

— Nemluv, bratříčku.

Nemohu, sestřičko.

— Pojď tamhle k studánce, umyjem ti oči, bratříčku.

Jdu, sestřičko. (Sedíce u studánky.)

(Sestra, umývající bratru oči a osušující mu obličej bílou rouškou): A podruhé mi už neplač, bratříčku, sice na všechno zapomeneš.

Sestro moudrá, takto mne upomínáš, abych dopověděl svoji řeč, bez Tebe na nic bych si nezapomněl, ani na mravenečka ne, myslím...

A NAŠE duše marně hledá své sestry. Bože marně? Na věky? Co chceme my lidé? Nic jiného, leč aby Něco v Přírodě, na Zemi pozíralo na naši duši neviditelnou jako na viditelnou, to jest s láskou, s blažeností, která by se rovnala blaženosti království nebeského, kde není ani smrti, ani nářku a kde žádná hrůza nepřebývá...

KAŽDÉ kvítko stvořil Bůh na to, aby nám zjevilo některé Jeho tajemství, některou moudrost, některou pravdu, některou útěchu, některou krásu, některou výstrahu neb radu, a také aby bylo obrazem neboli znakem myšlenek a citů tak jemných, tak tichounkých, že člověkovu slovo bylo by příliš hrubým tlumočnickem.

MIRIAM, marně přemýšlíš, čím Jsi mně ublížila; marně, poněvadž ničeho nevymyslíš. Čiň co čiň, mysli co mysli, mluv co mluv: Ty mi neublížíš, Ty mne neponížíš: Jsi čistounká jak vody svatého zdroje, jak oko Matky mé jest oko Tvoje – ale, můžeš zabránit mé lásce, abych pro Tebe netrpěl? Jestliže pro Tebe, tedy někdy i Tebou, ale to přece není vina Tvá – ani moje. Tak těžký někdy jest život, tak nejasný, nezřetelný, a nežli bych se zeptal, co znamená to či ono jeho slovo, ten či onen jeho skutek: mlčím raději, poněvadž se to týká mne: mlčím, z veliké úcty k životu, a z veliké pokory, poněvadž sebe znám a vím, že z celého moře života ani nejmenší a nejkaldnější krůpěje nezasluhuji. Mlčím a trpím. Vidím zemi a nebe a tolik jejich plesů a krás, a tolik – ba ne; někdy jen nějaká, jedna věc jest mi nejasna a nepochopitelná, ale já se neotážím, nýbrž mlčím a rozesmutňuji se jako domácí zvířata při zatmění slunce. Ó Přesladvá, Sestro Přesmutného-Převeselého, všimla sis někdy, jak všechno tajemně trpí, když nastalo zatmění slunce? Děti trpí! (A já též

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

jsem dítětem!) Zvířata trpí! (A já též jsem zvířetem!) Stromy a rostliny a vzduch a vody a kamení, všechny věci trpí a já též, neb jsem také rostlinou a vodou a kamenem a každýmživlem a každou bytostí.

Ó VY budoucí poutníčkové, jejichž písně ve snách zalétají k mému šťastnému sluchu, až přijdete na tato místa za krásného letního jitra, vzpomeňte si, že já a moje Sestra přišli jsme sem na sklonku dne. Zmáhá mne veliká únava, supové krouží nad zemí, nevím, bude-li mi dopřáno ještě pro vás mluvit, proto vezměte zavděk tím, co mi teď nejvíc naplňuje mysl. Na tato místa tedy jsme přišli, když právě slunce zapadalo za lesy. Mé srdce cítilo, jak houstne tma hvozdů a jak se blíží. Právěna tomto místě jsme stáli. Sestra se opírala o mne a moje oči utkvávaly na hasnoucím slunci, které se ponořovalo za lesy. V tomto mizení slunce vytušila duše má bezpochyby tempo Nejvyšší, mně neznámé Spravedlnosti, neboť ústa moje jala se polohlasitě a jakoby skandující vykřikovati: Jé! jé! jé! A slunce zmizelo docela, provázeno mým výkřikem. Sestra pohlédla na mne udiveně, i řekl jsem:

ZAPADLO NA VĚKY!

(Neboť tolik jsem se byl pohroužil do jakési teskné představy.) Ale Sestra moje, jsouc blíže životu a tedy Bohu, pravila pevně a vesele:

- ? V knize Moji přátelé popiš způsob, kterým popisuje Jakub Deml rostliny.**
- ? Najdi světce, který nazývá stvořené věci (zvířata) také sestrou a bratrem.**
- ? Napiš vlastní báseň na nějakou rostlinu.**

MOJI PŘÁTELÉ

Tázal jsem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

A odpověděly: Na hrobech!

I optal jsem se jich rychle, kde se jim nejlépe odpočívá.

A odpověděly: Na oltáři!

MATEŘÍDOUŠKO, nevidím tě, tolik jsi se ztratila ve svém okolí, ale jako bys jenom ty voněla ze šatů léta, přítelkyně pasáčků – moje myšlenka není o nic méně ztracená a já nevěděl, že tě budu někdy zvát Sestrou!

Těžký je kalich tvůj, ZVONKU, příliš jsi jej nalil modří ocele, spravedlivče.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vítám tě, sestro CHARPO, ti, kdož nerozumějí bolesti mé, myslí, že nemluví jedině k tobě, tuto chvíli. Klasy nad tebe se vypínají, ale bez nás nebylo by utěšeného pohledu do stébel a pěkně se neseme na hlavách ženců a svědčí nám u polních křížů nad klekátkem.

VSTAVAČI, tvé tělo je silné a lodyha tvá vrže jako škorňě kyrysníka, jsi hrdinný, purpurový, ale když tě vytrhnou, dole jsi nezvykle bled, a hlas tvé vůně je jako touha po říčním rákosí – miluji tě pro tvoji odvahu a obzvláštní přichylnost k dětem: ony tuší nesmírný smutek, uložený v hrdle kukačky, a my toužíme, aby se milovalo nezištně, nevinně a věčně...

BLATOUCHU, příteli včel, služebnic oltáře, bez tebe bych nerozuměl Prorocství, jež dí: Máslo a med jísti bude, aby uměl zavrhnouti zlé a vyvoliti dobré. Na místech, která nevysýchají, když všichni tvoji bratři a sestry hynou žízni, blyskotá kalich tvůj hlubokým leskem zlata jako kalich mešní o Božím těle, a člověk se chvěje, že tvoje poupata každým okamžikem mohou rozpuknout a že se při tom stane veliké zjevení Krásy.

DIVIZNO, kněžno, lid je ti vděčen, že jsi opět zavítala na svoje venkovské sídlo.

VANILKO, zůstatí bez někoho v cizině je méně strašné než zůstatí bez něho v domově? Giocondo, den pod mrakem i mně znázorňuje věci neměnitelné. Dýka zase představuje mi úsměv o dvou ostřích, ale na konci je hrot, a neví se, leda matematicky (věříš?), kde se setkávají rovnoběžky.

HADINČE, co myslíš: má ježek také pravdu? A možno vymyslet anebo říci něco krásného, například nějaký nesmrtelný verš, a nezdát se vzbouřencem? Sláva azuru! Sláva azuru!

PŘESLIČKO, vzpomene si někdo ještě na nás, až budou všechny stromy tak malé jako ty? Oh, jak tě miluji, sestřičko, neboť jsi mi poslední svědkyní věků, kdy ještě nebylo lidí.

VLČÍ MÁKU, vidím město orientální, je obklíčeno vysokou zdí.

Slunce v plném květu na nebi i na zemi.

Podél městských hradeb – vid', kosti vybělené sluncem svaté jsou? – jde dívka, ruce napřažené, obličej obrácený k nebi.

Kam jdeš?

Do Města.

Ale tudy se nejde do Města.

Pane, já nevidím.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Bolí tě, že nevidíš?

Pane, já nevím.

Tedy jsi dosud nemilovala?

Očima ne, pane.

A jak se ti to stalo?

Když jsem byla maličká, zírala jsem do ohně.

A pamatuješ, jaké je nebe a jaká je země za krásného dne, anebo za jasné, čisté noci?

Pane, já jsem byla maličká. Vidělaš Smrt?

Jen jsem ji slyšela.

A nebojíš se jí?

Neumru, když mě viděly Jeho oči.

Čí oči?

Třeba vaše, pane; já nevím, nevidím.

V tom jsme si podobni.

Tak? i vy, pane?

Baže, dcero; vidím sice lilie polní, něhu dalekých obzorů, bílá města, širý úsměv moře, radostné strnutí palem, let orlů na horách, hluboký pohled blankytu, ale to vše, to vše se velmi podobá vidění tvému, a ve spaní jsme si zcela podobni...

Nu, a jaký by tedy byl rozdíl podstatný?

Já, doufám, věřím.

Abyste více viděl?

Abych mohl více milovati.

KAPRADINO, dnes je tomu už dávno, pověz mi tedy, jaká to byla píseň, kterou pělý borovice a při níž se mi chtělo umřítí? Je možno, aby píseň mariánská byla ze všech nejsmutnější? Anebo proto tak se zachvíval hvozd a slzely staré skály, že to byla píseň poutnická? A pověz mi, může-li celý sbor znít jako sólo? Kde vykřvácel ten hlas, a kde jej opět uslyším? Proč odcházejí ti nejdražší a proč nás nevzali s sebou? Hle, na celém světě není už bytosti, před níž bychom se nemuseli za něco hanbiti! Ó Matko, a Ty – Nenávratná! Všichni chtějí od nás tak málo...

OTÁČKO, brambor každému říká, že nám dává život. Jako bychom si nedávali život navzájem!

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

SILENKO, nedráždí mravence k ukrutnosti, vynášejí-li svá vajíčka na slunce?

HYACINTE, ještě před rozedněním rozjímal jsem o tobě, o šeříku a o přátelích, kteří nás navštěvují ze záhrobí. I nadále budeme uctíví k mrtvým nemluvnátkům, anať jsou tak křehká, že pospíchají do krajin světla odhmotnělého

? Najdi, koho oslovuje Jakub Deml v knize Zapomenuté světlo.

? Podívej se, jakým způsobem byl natočen film se stejným názvem. Podívej se na recenze tohoto filmu a napiš si jméno režiséra.

ZAPOMENUTÉ SVĚTLO

Promiňte, pane B. M. P., že jsem Vás nechal chvíli čekat, ale přišel ke mně pekařský učeň, krk viňákem omotaný a tak hubený a bledý a s hláskem jako očišcová dušička nekřtěňátka a vůbec celý jako vymočené sladké dřívko, i povídám mu: Scel bes jabko? Že by chtěl. I donesl jsem mu svých jablek, kterých se už chytá hniloba. Už aspoň 2 metráky jsem jich rozdál. Někdo by myslil, že to dělám z přirozené dobroty srdce, anebo ze ctnosti, t. j. z lásky k bližnímu. Víte, co bych řekl takovému člověku? Du Schaf! Po česku: Ty jedna troubo! Já totiž myslím, že nejsou dvě trouby. Já totiž to své ovoce rozdávám nikoli z přirozené dobroty srdce, ani z lásky k bližnímu, nýbrž jen proto, že se mně kazí. Každým dnem se kazí. Má to zhnít? Jedné nestydatě bohaté mlynářce to také hnije, ale ona zavčas prodává, kilo po koruně dvacet. Sakra, to by bylo korun, kdybych nebyl trouba, t. j. kdyby nebylo ovce, což jest Schaf a bene distinguendum est: ovoce a ovce. Tady je vděčné pole pro F. X. Šaldu, je-li ještě na světě a pro Miloslava Hýska, Arne Nováka a pro všechny univerzitní pitomce. Také poněkud pro Josefa Floriana, který miluje srandu. Pane B. M. P., já tomu pekařskému učňovi řekl: A nescel bes skyvko chleba s putró? On mně na to povídá: já putro nesnese, já jo nemužo jest. Povídám mu na to: Ale já mám putre dost a já bech ti jo dal rád! Chlapec zase odmítl. Věřil byste, pane B. M. P., že někdo nesnese máslo? Což, někdo: ale hubený pekařský učeň! Pamatujete se ještě na mou básničku o blatouchu? Víte co je to blatouch? Já myslím, že se to jmenuje po německu Butterblume, my děti jsme tomu říkaly Máslenička. Také moje nebožka matka tíkala tomu Máslenička.

Blatouchu, příteli včel, služebnic oltáře, bez tebe bych nerozumněl Proroctví, jež dí: Máslo a med jísti bude, aby uměl zavrhnouti zlé a vyvoliti dobré! Na místech, která nevysýchají, když všichni tvoji bratři a sestry hynou žízni, blyskotá kalich tvůj hlubokým leskem zlata jako kalich mešní o Božím Těle, a člověk se chvěje, že tvoje poupata každým okamžikem mohou rozpuknout a že se při tom stane veliké zjevení Krásy.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Pane B. M. P., hovno se při tom stane, řeknou vám jen; - ale proč bych mrzačil drahý mateřský jazyk? Povím Vám to v jazyku Hittlerově: Euer Hochwürden haben von Gott die d e n k b a r grössten dichterischen Gaben erhalten, jedech unsere Meinungen und Ansichten gehen im Grunde ganz auseinander, so dass ich nichts für Euer Hochwürden tun kann.

Už jsem Vám chtěl říci, pane B. M. P., jak to bylo s tím Oskarem Reinerem, ale sotva jsem odbyl toho pekařského učně, chudáka, uviděl jsem svoje květiny a ty byly už tak ubohé, že onen pekařský učeň prese vše má ještě mnohem více naděje do budoucnosti než ony. Skautík mne jistě miluje jako sebe, ale zapomněl jsem mu z Karlových Varů každodenně psát, aby mně zalil za okny aspoň ty petunky, nemůže-li už zalévat celou moji zahradu, a tak, když jsem se vrátil z Čech, všechna moje okna byla bez květů... Ostatně, Skautík má pravdu: Nač a pro koho udržovati ilusi Krásky? O takové pitomosti nestojí ani Česká Akademie a Ministerstvo osvěty, natož Velkomeziříčsko!

Mně však přece bylo líto květin, a tak já osel dnes jsem je ještě zaléval. Ten osel bude jakási metonymie za ovci, bezpochyby, neboť já ze zásady neužívám tropů a figur cizokrajných.

Moje konve jsou těžké a kdybych ještě po druhé vydal někdy knihu „Z mého okovu“, dal bych jí titul: „Z mé konve“.

? Přečti si úryvek z knihy Mé svědectví o Otokaru Březinovi a podívej se, ve kterém roce byla kniha vydána.

? Jaká je souvislost mezi rokem vydání knihy a životními daty Otokara Březiny.

? Nejprve odhadni a pak vyhledej, jaké reakce vzbudilo vydání knihy u široké české veřejnosti.

MÉ SVĚDECTVÍ O OTOKARU BŘEZINOVÍ

Ostatně i kovářova kobyla chodí bosa, a ne zrovna proto, že by ten kovář neměl podkovy. To podotýkám já, ale jistě v rytmu myšlenky Březinovy. Neboť Březina věřil v Krista a v jeho Evangelium, které sociální otázku řeší vírou, nadějí a láskou a nikoli revolucí, pomstou a nenávisť. Březina ještě podotkl: „Kalusa dali potom páni na učitelský ústav a tím ho zkazili. Wolker nebyl dělník, byl to pán běloručka, pěstovaný v bavlnce buržoasní rodiny, ale když poznal, že je pro svoje souchotinářství odsouzen k smrti, začal psát koturnu, přirozeně krotce: jak Vrchlický.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Lékaři, vezmi své sklo a podívej se mi na plíce, na srdce. – jak lživé!

Neboť kdo má choré plíce: musí býti vinen kapitalism?

Šalda napsal výbornou studii o Máchovi. Ano, o básníku již zhodnoceném, zařazeném dovede Šalda dobře psát, má na to jazyk, ale nového básníka objevit nedovede, tak se šeredně zmýlil ve Wolkrovi, psal o něm nesmysly komické, o 22letém mladíku, jenž neumí zacházet s básnickými hřebíky, přibíjeje podkovák (metafory) tam, kde stačí tenký, krátký hřebíček, a naopak, někde mu ten hřebíček nedoleze, je krátký, jinde zas je příliš tlustý, takže se prkynko rozštípne.

Naprostá antierotika je také nesprávná, neboť ani celibát, má-li pracovat pro Boha, nemůže být bez erotiky, kterou, jak říkal Josef Florian, dlužno nikoli zničit (eunuch, kastrace), nýbrž zapřáhnout jako koně. Bez té vyšší, zjemněné erotiky není otcovství duchovní možno.

Seznam použité literatury:

DEML, Jakub. *Miriam: Moji přátelé*. V tomto uspořádání vyd. 1. Editor Vladimír Binar. Praha: Odeon, 1990, 229 s. Skvosty české literatury. ISBN 80-207-0164-8.

DEML, Jakub. *Moji přátelé*. 1. vyd. Brno: CERM, 2000, 108 s. ISBN 80-720-4166-5.

DEML, Jakub. *Mé svědectví o Otokaru Březinovi*. Olomouc: Votobia, 1994. ISBN 80-856-1907-5.

DEML, Jakub. *Pro budoucí poutníky a poutnice*. Vyd. 2., ve Votobii 1. Olomouc: Votobia, 1995, 261 s. ISBN 80-856-1903-2.

DEML, Jakub. *Můj očištěc*. Vyd. 2., ve Votobii 1. Olomouc: Votobia, 1996, 254 s. ISBN 80-719-8044-7.

DEML, Jakub. *Hrad smrti*. V Praze: Paseka, 1992. ISBN 80-901-0434-7.

DEML, Jakub. *Zapomenuté světlo*. 1. vyd. Praha: Hynek, 1998. ISBN 8085906783.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Gymnázium, Šternberk, Horní nám. 5
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0218CZ,
Šablona	I/2 Inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské gramotnosti
Označení materiálu	VY_12_INOVACE_Pap26
Vypracoval(a), Dne	Mgr.Petr Papica, 11.3. 2013
Ověřeno (datum)	5.4.2013
Předmět	Český jazyk
Třída	2.A
Téma hodiny	Jakub Deml
Druh materiálu	Pracovní list + prezentace
Anotace	Texty Jakuba Demla. Otázky.

Jakub Deml

1878-1961

Knihy Jakuba Demla jsou velmi specifické, platí že nelze pevně určit hranice, kdy jde o poezii a kdy o prózu.

V podstatě Jakub Deml píše celý život příběh svého života bez toho, že by se snažil tento příběh nějak výrazně stylizovat.

Tuto formu nejvíce uplatnil ve svém časopise s názvem Šlépěje.

Zde jsou osobní dopisy vedle básní, úctů reflexí na knihy, které přečetl či v sousedství jeho další tvorby.

To vše je zdánlivě neuspořádáno.

Některé jeho knihy:

Miriam

Moji přátelé

Hrad smrti

Tanec smrti

Pro budoucí poutníky a poutnice

Můj očištec

Sen jeden svítí

Česno

Píseň vojína šilence

Zapomenuté světlo

Mé svědectví o Otokaru Březinovi

Pro budoucí poutníky a poutnice

V noci z prvního na druhého dubna 1913 zjevila se mi ve snách moje zvěčnělá Sestra a pravila: "Pokoj s tebou bratře; hle, dlaň pravice mé: polož na ni všechnu svou hořkost, všechn svůj žal i smutek samoty své."

A já odpověděl: "Sestřičko předrahá, na to stačí, kdo ještě neumřel."

I řekla sestra: "Dej mi nésti, co tě nejvíce tíží."

A já odpověděl: "Radost."

I řekla sestra: "Té že nikdo nechce?"

A já odpověděl: "Nikdo, Sestřičko."

V tom jsem procitl – byly dvě hodiny po půlnoci – a vidím, že nemám lože ani rozestláno a že jsem usnul u stola, složiv ruce a hlavu na tuto knihu.

"A dle světa nesud' mne, nýbrž dle srdce svého"

A já budu tak smělym, že vyvrátím Váš filosofický systém. Nuže. Kdybychom měli dostatek peněz, chybělo by nám mnoho jiných věcí: 1. některé poznání, 2. některá radost, 3. některá kniha neb obraz, 4. mnohá věta byla by nám hádankou a mnohá kniha legendou, 5. uvarovali bychom se mnohého bolu, jehož potřebujeme jako soli, 6. neznali bychom ohromné ceny peněz, 7. nepřijímali bychom svých hostí ve snu, což jest více nežli tento život, atd. atd. Šťastná jest Vaše samota, blahoslavený Váš smutek, neb jen tak nalézá člověk sebe a tím bohatství nad bohatství. Dala byste svůj smutek za sto tisíc zlatých? Já rovněž ne. A pak! což nemění se každá naše drahocenná myšlenka v chléb, teplo, přístřeší a ve stříbro i zlato? Můžeme o tom pochybovati? Jen to uvažte. Největším ze všech mých darů, kterých se mi dostává jest má řeč, můj mateřský jazyk. Nepíšu, nemluvím, nýbrž sním o tom, co jsem dostal; raději bych byl hudebním skladatelem, raději bych byl malířem. Ale i můj úřad jest závidění hodným. Jsem strážcem královských pokladů.

Já nevím, čím vlastně jest smutek pro lidi jiné, ale pro mne není ničím jiným než tmavou barvou, jaké používali staří mistři na svatých obrazech, aby tak vystoupil nějaký paprsek, na příklad z dlaně Hospodinovy, anebo z Boku Ježíšova, anebo aby viděti bylo "Eliášovo světlo" některé hlavy... Já nevím, čím jest smutek pro lidi jiné, ale pro mne není ničím jiným než temným, basovým doprovodem nejvyšších sopránů. Já nevím, čím jest smutek pro lidi jiné, ale pro mne jest I. temným hvozdem, v němž jásá drobný zpěváček, ukrytý lidským zrakům a radující se, že neseje, ani nežne, ani neshromažďuje do stodol; II. jezerem v tomto slzavém údolí, avšak jezerem, které za dne zrcadlí krásu strání a vůkolních měst, a v noci taneční rej hvězd; III. sněhem a mrazem a bouří, kterýchžto věcí potřebuje Země, aby si oddechla a na původní svou svěžest se připravila; IV. poučením, že tady vidíme všechno jen v zrcadle a v podobenství; V. výzvou, abychom ani v nejvyšším štěstí nechtěli stavěti "tři stánky: tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden", nýbrž abychom pokorně zas sestoupili s Hory Blaha, mlčky a v samotě a v modlitbě vyčkávající toho pravého Utěšitele, Ducha pravdy: výsměchu a umučení... Tak vidíte, dobrá Paní, že to s mým smutkem není tak zlé, ba když sám dlouho nepřichází, posílám pro něj a vyplňuji před ním propasti a místa křivá činím rovnými, aby se mu lépe kráčelo, mému drahému Smutku.

PIETA

Zas neřestí svých slyším růsti trávu
a k pokání se hříšná duše má již hotoví:
dřív kde kdo proti mně byl v právu,
teď všeho práva skládám v rým,
hle, okovy.

Komu pak los méně stkvoucí
padl, aspoň pro budoucí
poutníky a poutnice
urovnávej silnice.

Miriam

Jest venku tma, sestřičko?

— Veliká tma, bratříčku.

Uhni kousínek, podívám se sám, sestřičko. — Ale jak jsi se to dívala, vždyť vidím hvězdy, sestřičko?

— Jak jsem se dívala? Jakž jinak, leč dle tvého slova, bratříčku? — A mnoho hvězd vidíš?

Tak mnoho, sestřičko! — nikdy jsem jich tolik neviděl!

— Co to povídáš, bratříčku? což pak jsi nehleděl v noci na nebe?

Hleděl, hledíval, sestřičko, ale ne tak pozorně a dosud nikdy nebylo nebe tak čisté.

— Není-li mrakův a mlh, nebe jest vždycky čisté, bratříčku.

Jsou-li oči tvoje jako slovo tvé, sestřičko...

— Proč se tak na mne díváš, bratříčku?

Protože si nemohu na tebe vzpomenout, sestřičko.

— Překáží ti můj závoj, bratříčku?

Můj, můj mi překáží, sestřičko!

— Jaký jest tvůj závoj, bratříčku?

Dlouho jsem zíral do tmy, sestřičko.

— Hleď na mé ruce, bratříčku.

Jsou daleko, sestřičko.

– Překážejí ti moje rukavičky, bratříčku?

Moje, moje, sestřičko!

– Jaké jsou tvoje rukavičky, bratříčku?

Krvavé, sestřičko.

– Pomohu ti je sundati, bratříčku.

Umyj si ruce, sestřičko.

– Ještě ti něco vadí, bratříčku?

Vidím tě, sestřičko.

– Mnoho-li hvězd jest nyní na nebi, bratříčku?

Všecky, sestřičko: minulé i budoucí.

– Žádná nezemřela, bratříčku?

Žádná ani nestůně, sestřičko.

– Není ti zima, bratříčku?

Malounko, sestřičko.

– Podej mi ruce, bratříčku.

Nesud' je jinak, než dle srdce svého, sestřičko.

– Není na nich skvrny, bratříčku.

Mohou vzítí cokoliv čistého, sestřičko?

– I moje srdce, bratříčku.

Sestřičko, Sestřičko...

— Co chceš, bratříčku?

Na něco si vzpomínám...

— Nač, bratříčku?

Na několik krásných věcí...

— Na které, bratříčku?

Na dvě světla, která jsem viděl v noci.

— Jaká byla, bratříčku?

Jako dvě lampy u Božího Hrobu.

— Bylo v nich ticho, bratříčku?

Ticho, sestřičko, jako ten den, kdy Bůh stvořil rostliny.

— Bylo v nich světlo, bratříčku?

Světlo, sestřičko, jako v úsměvu Panny Marie.

— Viděl's je dlouho, bratříčku?

Celou noc a celý den...

— Jak jest to možno, bratříčku?

Hvězdy zapadly, slunce zapadlo, ale ty lampy nezapadly.

— A kde jsou, bratříčku?

To Ti pošeptám, sestřičko...: Jsou zcela blízko...

— Kam se to díváš, bratříčku?

Na svět, sestřičko.

— A co hledáš, bratříčku?

Je-li ještě někde kousínek tmy, sestřičko.

— Nač ji potřebuješ, bratříčku?

— Nač ji potřebuješ, bratříčku?

Nemohu se na ni upamatovat...

— Na tmu, bratříčku?

Na tmu, sestřičko.

A — ach, sestřičko.

— Co je ti, bratříčku?

Prosím, podepři mne, sestřičko...

— Co se ti stalo, bratříčku?

Ráj jsem viděl, sestřičko!

— A jaké to tam jest?

Viděl jsem, jak jabloň vyšla z ruky Boží... slito květův — oh, více mne podepři, sestřičko, i ve vzpomínce omdlévám — slito květův: bělostných jak Tělo Páně — Maria Panna — ah, ah: prosím: více mne podepři, sestřičko...

— Ty pláčeš?!

Ježíši, Maria — svatá Alžběto — Bože! Ach, Bože můj! Bože můj! Bože můj!! —

— Bratříčku...!

Sestřičko...!

— Nemluv, bratříčku.

Nemohu, sestřičko.

— Pojd' tamhle k studánce, umyjem ti oči, bratříčku.

Jdu, sestřičko. (Sedíce u studánky.)

(Sestra umývající bratru oči a osušující mu obličej bílou rouškou): A podruhé mi už neplač, bratříčku, sice na všechno zapomeneš. /Sestro moudrá, takto mne upomínáš, abych dopověděl svoji řeč, bez Tebe na nic bych si nevzpomněl, ani na mravenečka ne, myslím...

A NAŠE duše marně hledá své sestry. Bože marně? Na věky? Co chceme my lidé? Nic jiného, leč aby Něco v Přírodě, na Zemi pozíralo na naši duši neviditelnou jako na viditelnou, to jest s láskou, s blažeností, která by se rovnala blaženosti království nebeského, kde není ani smrti, ani nářku a kde žádná hrůza nepřebývá...

KAŽDÉ kvítko stvořil Bůh na to, aby nám zjevilo některé Jeho tajemství, některou moudrost, některou pravdu, některou útěchu, některou krásu, některou výstrahu neb radu, a také aby bylo obrazem neboli znakem myšlenek a citů tak jemných, tak tichoukých, že člověkovu slovo bylo by příliš hrubým tlumočníkem

MIRIAM, marně přemýšlíš, čím Jsi mně ublížila; marně, poněvadž ničeho nevymyslíš. Čiň co čiň, myslí co myslí, mluv co mluv: Ty mi neublížíš, Ty mne neponížíš: Jsi čistounká jak vody svatého zdroje, jak oko Matky mé jest oko Tvoje – ale, můžeš zabránit mé lásce, abych pro Tebe netrpěl? Jestliže pro Tebe, tedy někdy i Tebou, ale to přece není vina Tvá – ani moje. Tak těžký někdy jest život, tak nejasný, nezřetelný, a nežli bych se zeptal, co znamená to či ono jeho slovo, ten či onen jeho skutek: mlčím raději, poněvadž se to týká mne: mlčím, z veliké úcty k životu, a z veliké pokory, poněvadž sebe znám a vím, že z celého moře života ani nejmenší a nejkalnější krůpěje nezasluhuji. Mlčím a trpím. Vidím zemi a nebe a tolik jejich plesů a krás, a tolik – ba ne; někdy jen nějaká, jedna věc jest mi nejasná a nepochopitelná, ale já se neotážím, nýbrž mlčím a rozesmutňuji se jako domácí zvířata při zatmění slunce. Ó Přesladvá, Sestro Přesmutného-Převeselého, všimla sis někdy, jak všechno tajemně trpí, když nastalo zatmění slunce? Děti trpí! (A já též jsem dítětem!) Zvířata trpí!

Moji přátelé

Tádal jsem se květin, kde myšlenky jejich jsou nejzdravější.

A odpověděly: Na hrobech!

I optal jsem se jich rychle, kde se jim nejlépe odpočívá.

A odpověděly: Na oltáři!

MATEŘÍDOUŠKO, nevidím tě, tolik jsi se ztratila ve svém okolí, ale jako bys jenom ty voněla ze šatů léta, přítelkyně pasáček – moje myšlenka není o nic méně ztracená a já nevěděl, že tě budu někdy zváti Sestrou!

Těžký je kalich tvůj, ZVONKU, příliš jsi jej nalil modří ocele, spravedlivče.

Vítám tě, sestro CHARPO, ti, kdož nerozumějí bolesti mé, myslí, že nemluvím jedině k tobě, tuto chvíli. Klasy nad tebe se vypínají, ale bez nás nebylo by utěšeného pohledu do stébel a pěkně se neseme na hlavách ženců a svědčí nám u polních křížů nad klekátkem.

VSTAVAČI, tvé tělo je silné a lodyha tvá vrže jako škorně kyrysníka, jsi hrdinný, purpurový, ale když tě vytrhnou, dole jsi nezvykle bled, a hlas tvé vůně je jako touha po říčním rákosí – miluji tě pro tvoji odvahu a obzvláštní přichylnost k dětem: ony tuší nesmírný smutek, uložený v hrdle kukačky, a my toužíme, aby se milovalo nezištně, nevinně a věčně...

BLATOUCHU, příteli včel, služebnic oltáře, bez tebe bych nerozuměl Proroctví, jež dří: Máslo a med jísti bude, aby uměl zavrhnouti zlé a vyvoliti dobré. Na místech, která nevysýchají, když všichni tvoji bratři a sestry hynoužizní, blyskotá kalich tvůj hlubokým leskem zlata jako kalich mešní o Božím těle, a člověk se chvěje, že tvoje poupata každým okamžikem mohou rozpuknout a že se při tom stane veliké zjevení Krásy.

DIVIZNO, kněžno, lid je ti vděčen, že jsi opět zavítala na svoje venkovské sídlo.

VANILKO, zůstati bez někoho v cizině je méně strašné než zůstati bez něho v domově? Giocondo, den pod mrakem i mně znázorňuje věci neměnitelné. Dýka zase představuje mi úsměv o dvou ostřích, ale na konci je hrot, a neví se, leda matematicky (věříš?), kde se setkávají rovnoběžky.

HADINČE, co myslíš: má ježek také pravdu? A možno vymyslet anebo říci něco krásného, například nějaký nesmrtelný verš, a nezdát se vzbouřencem? Sláva azuru! Sláva azuru!

PŘESLIČKO, vzpomene si někdo ještě na nás, až budou všechny stromy tak malé jako ty? Oh, jak tě miluji, sestřičko, neboť jsi mi poslední svědkyní věků, kdy ještě nebylo lidí.

VLČÍ MÁKU, vidím město orientální, je obklíčeno vysokou zdí.

Slunce v plném květu na nebi i na zemi.

Podél městských hradeb – vid', kosti vybělené sluncem svaté jsou? – jde dívka, ruce napřažené, obličej obrácený k nebi.

Kam jdeš?

Do Města.

Ale tudy se nejde do Města.

Pane, já nevidím.

Bolí tě, že nevidíš?

Pane, já nevím.

Tedy jsi dosud nemilovala?

Očima ne, pane.

A jak se ti to stalo?

Když jsem byla maličká, zírala jsem do ohně.

A pamatuješ, jaké je nebe a jaká je země za krásného dne, anebo za jasné,čisté noci?

Pane, já jsem byla maličká. Vidělas Smrt?

Jen jsem ji slyšela.

A nebojíš se jí?

Neumru, když mě viděly Jeho oči.

Čí oči?

Třeba vaše, pane; já nevím, nevidím.

V tom jsme si podobni.

Tak? i vy, pane?

Baže, dcero; vidím sice lilie polní, něhu dalekých obzorů, bílá města,širý úsměv moře, radostné strnutí palem, let orlů na horách, hluboký pohled blankytu, ale to vše, to vše se velmi podobá vidění tvému, a ve spaní jsme si zcela podobni...

Nu, a jaký by tedy byl rozdíl podstatný?

Já, doufám, věřím.

Abyste více viděl?

Abych mohl více milovati.

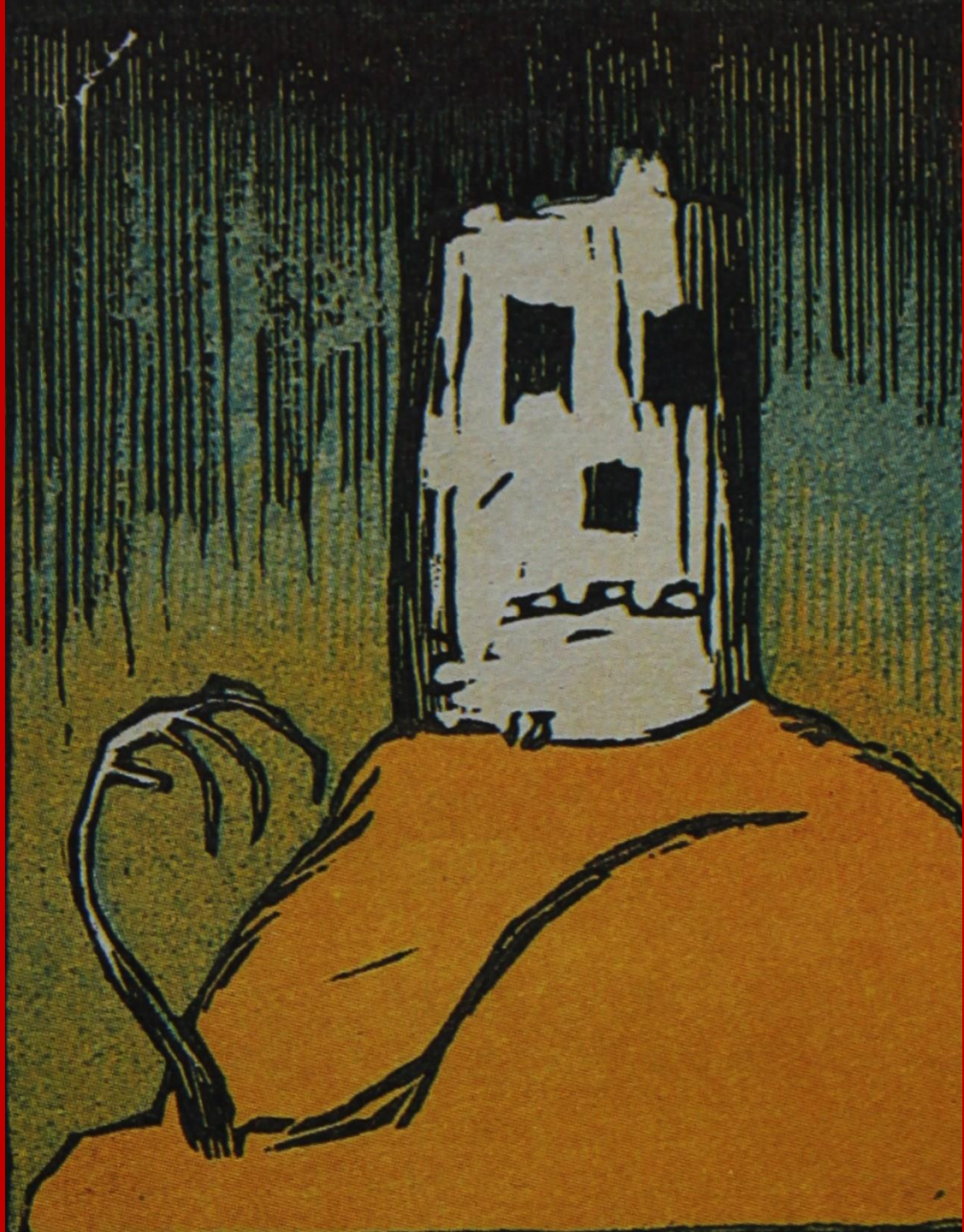
Ukázky ilustrací z knihy Hrad smrti

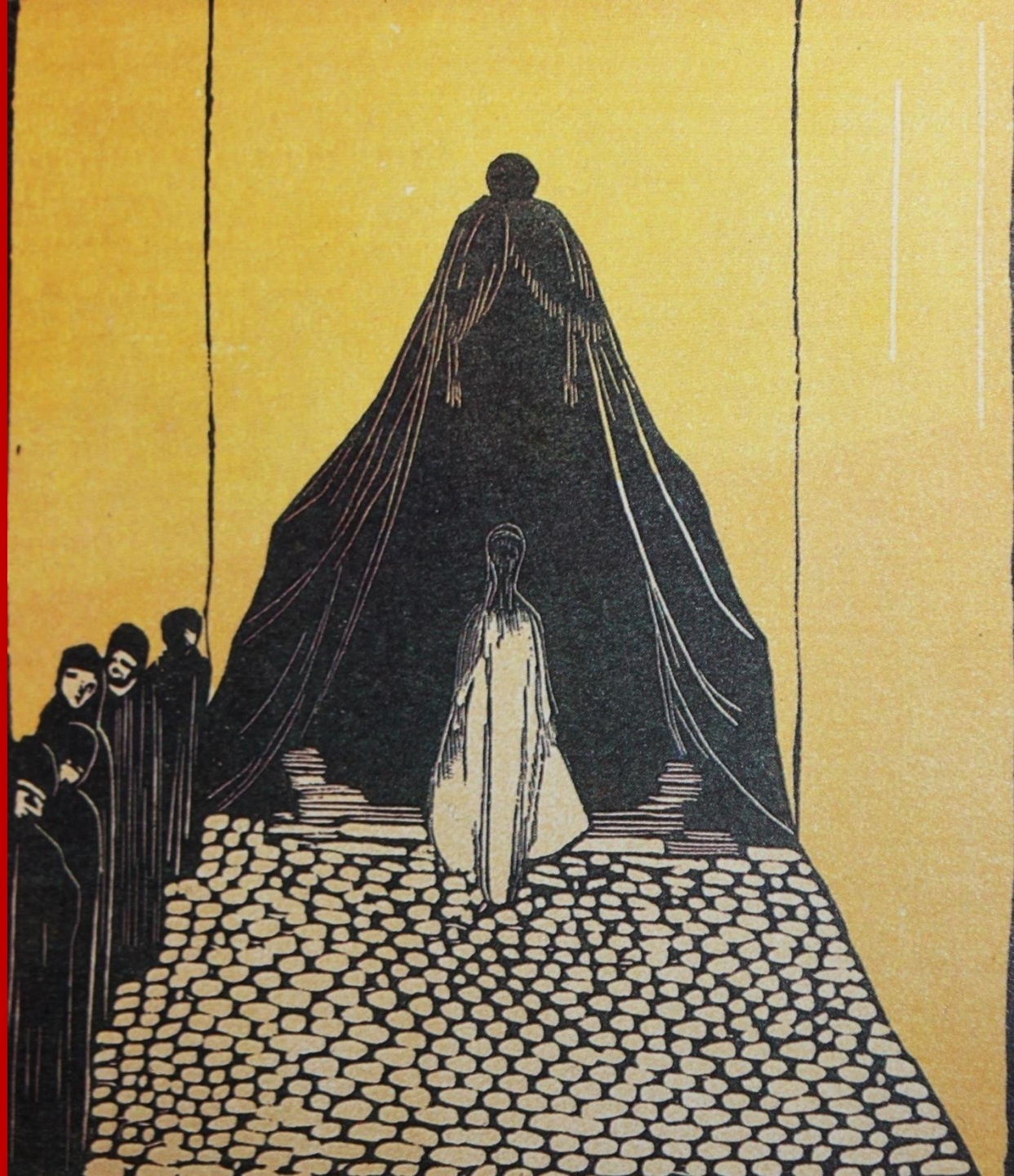
Autorem grafik je Josef Váchal

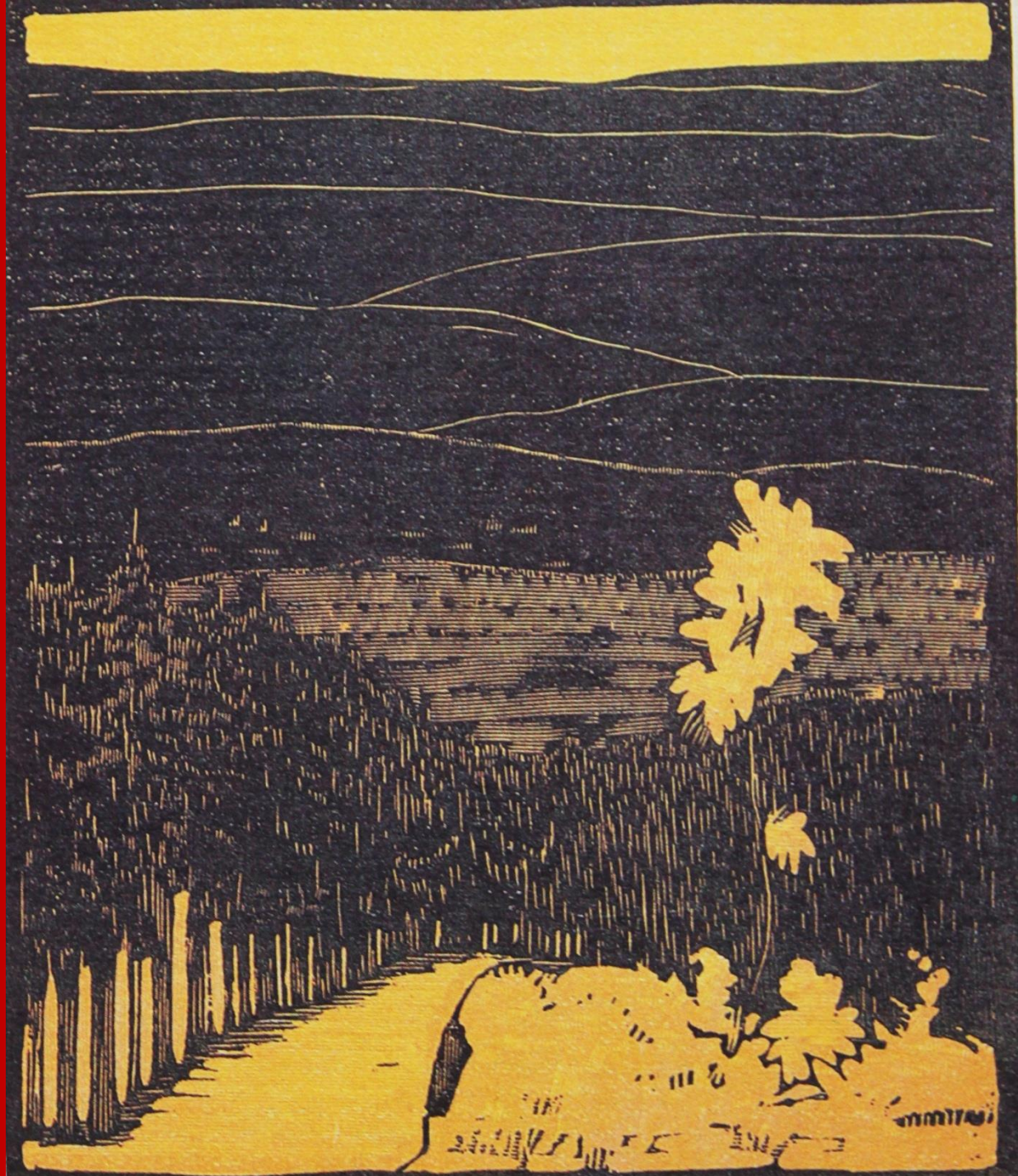
JAKUB
DEML
HRA
SPORT

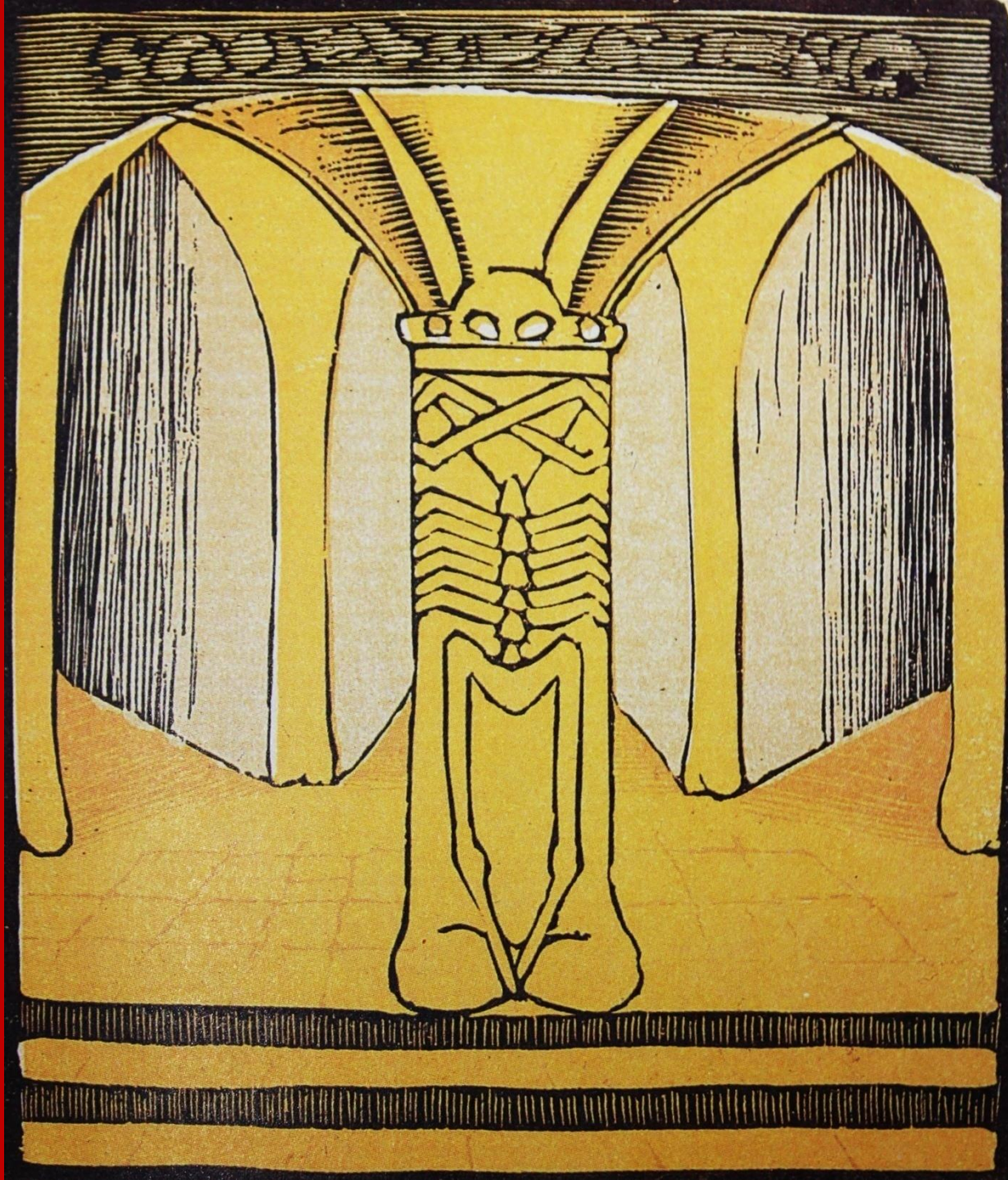
JAKUB DEML
HRAD SMRTI

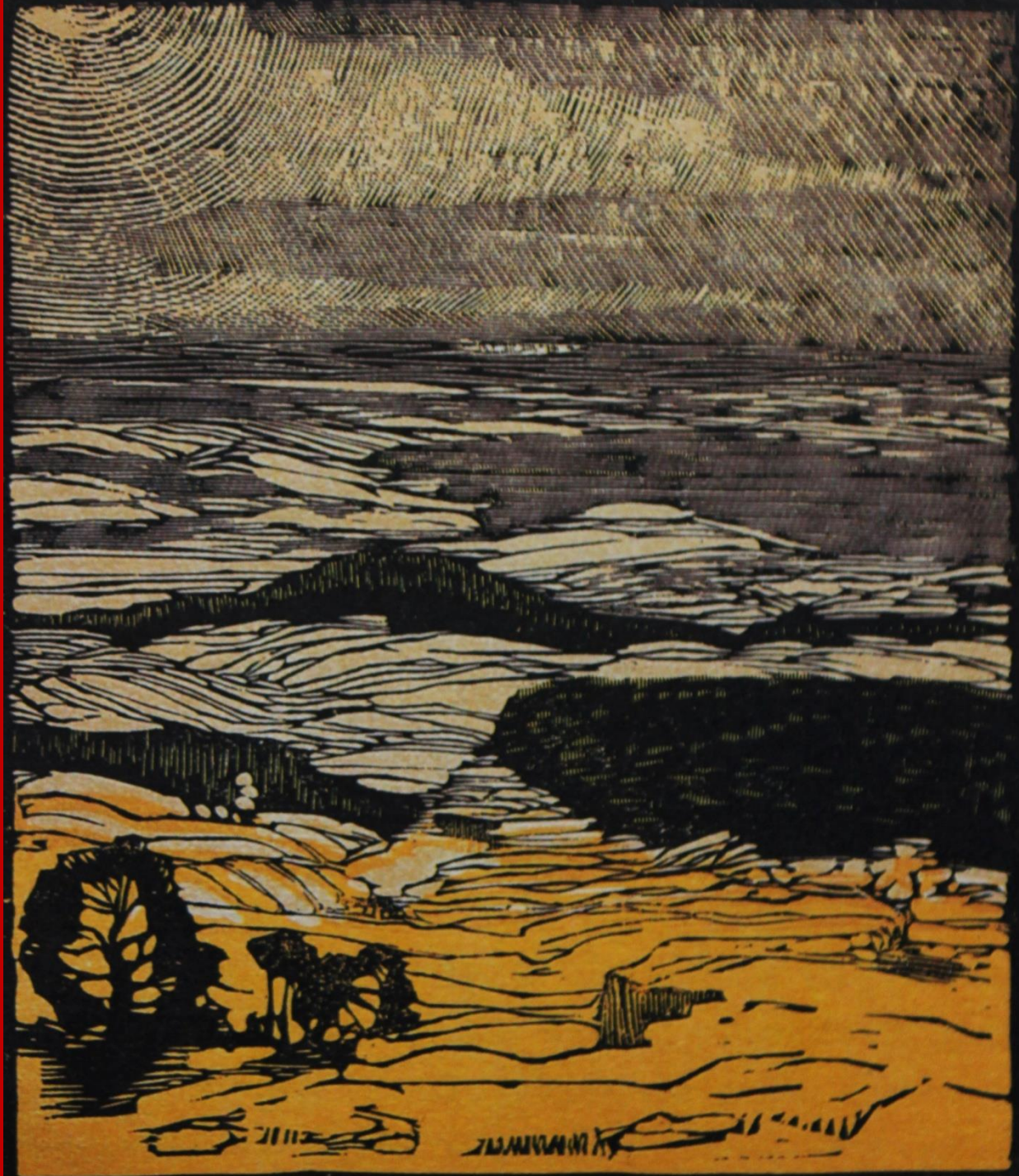

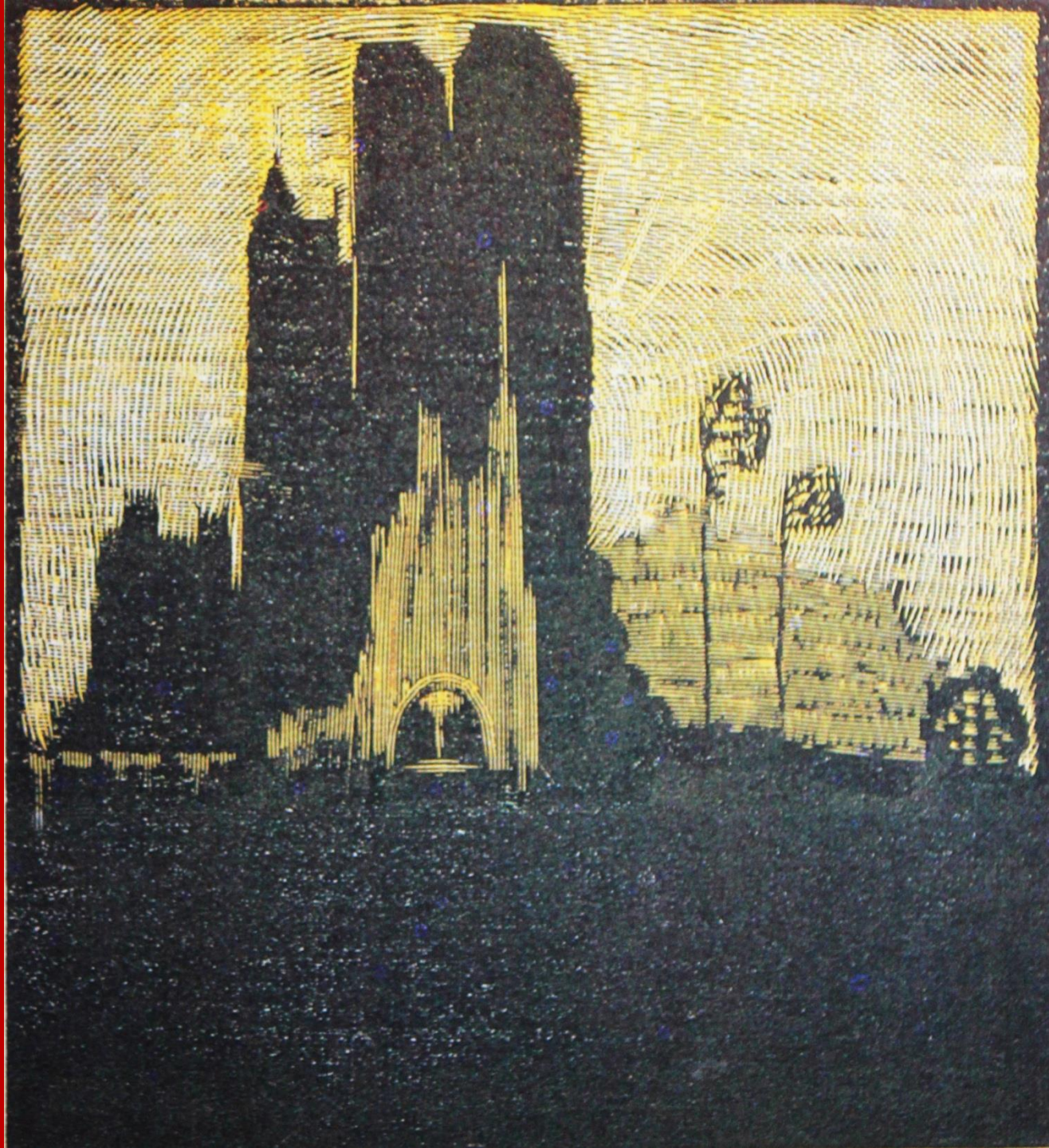

Seznam použité literatury:

- DEML, Jakub. *Miriam: Moji přátelé*. V tomto uspořádání vyd. 1. Editor Vladimír Binar. Praha: Odeon, 1990, 229 s. Skvosty české literatury. ISBN 80-207-0164-8.
- DEML, Jakub. *Moji přátelé*. 1. vyd. Brno: CERM, 2000, 108 s. ISBN 80-720-4166-5.
- DEML, Jakub. *Mé svědectví o Otokaru Březinovi*. Olomouc: Votobia, 1994. ISBN 80-856-1907-5.
- DEML, Jakub. *Pro budoucí poutníky a poutnice*. Vyd. 2., ve Votobii 1. Olomouc: Votobia, 1995, 261 s. ISBN 80-856-1903-2.
- DEML, Jakub. *Můj očištec*. Vyd. 2., ve Votobii 1. Olomouc: Votobia, 1996, 254 s. ISBN 80-719-8044-7.
- DEML, Jakub. *Hrad smrti*. V Praze: Paseka, 1992. ISBN 80-901-0434-7.
- DEML, Jakub. *Zapomenuté světlo*. 1. vyd. Praha : Hynek, 1998. ISBN 8085906783. S. 20-22.